

แผนแม่บทกรุงเทพมหานครว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พ.ศ. ๒๕๕๖-๒๕๖๖

ปัญหาและความท้าทาย

กรุงเทพมหานครเป็นมหานครขนาดใหญ่ ที่มีการขยายตัวของเมืองอย่างรวดเร็วและการที่มีจำนวนประชากร มากกว่า ๑๐ ล้านคน ทำให้มีอัตราการใช้ทรัพยากรที่สูง และปล่อยก๊าซเรือนกระจกสู่ชั้นบรรยากาศในปริมาณมากที่สุดของประเทศ ซึ่งเป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะโลกร้อนและการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ รวมทั้งก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อภัยพิบัติรุนแรง ที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตสถานการณ์เหล่านี้ล้วนแล้วแต่ส่งผลกระทบต่อวิถีการดำเนินชีวิตของพี่น้องประชาชน ดังจะเห็นได้จากวิกฤตการณ์น้ำท่วมใหญ่ในปี ๒๕๕๔

การแก้ไขปัญหา

กรุงเทพมหานครได้ให้ความสำคัญกับปัญหาภาวะโลกร้อนมาโดยตลอด โดยได้มีการจัดทำแผนปฏิบัติการว่าด้วยการลดปัญหาภาวะโลกร้อนของกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๕ ซึ่งมีเป้าหมายที่จะลดปริมาณก๊าซเรือนกระจกลงไม่น้อยกว่าร้อยละ ๑๕ เมื่อเปรียบเทียบกับสภาพการดำเนินการตามปกติในปี ๒๕๕๕ แผนปฏิบัติการดังกล่าวประกอบไปด้วยการดำเนินงาน ๕ ด้านหลัก ได้แก่ การพัฒนาระบบรถโดยสารมวลชนและการปรับปรุงระบบจราจร การส่งเสริมการใช้เชื้อเพลิงทางเลือกการปรับปรุงการใช้พลังงานไฟฟ้าในอาคาร การจัดการขยะและการบำบัดน้ำเสีย และการเพิ่มพื้นที่สีเขียว การดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการนี้ ประสบผลสำเร็จในการริเริ่มกิจกรรมเพื่อจัดการปัญหาด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในระดับท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ เนื่องจากเป็นการดำเนินงานร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องถึง ๓๖ องค์กร เช่น กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงพลังงาน สภาอุตสาหกรรม และสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย เป็นต้น นอกจากนี้ยังได้รับฟังความคิดเห็นจากภาคประชาชนและภาคส่วนอื่นๆ เพื่อให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จ อย่างไรก็ตามยังคงมีความท้าทายในการดำเนินงานอยู่ และเพื่อให้การดำเนินการเพื่อลดปริมาณก๊าซเรือนกระจกมีความต่อเนื่อง กรุงเทพมหานครจึงได้ตัดสินใจจัดทำแผนแม่บทกรุงเทพมหานครว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พ.ศ. ๒๕๕๖-๒๕๖๖ ซึ่งเป็นแผนระยะ ๑๐ ปี มารองรับแผนแม่บท กรุงเทพมหานครฉบับนี้ได้นำเสนอมาตรการในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและการปรับตัวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ซึ่งครอบคลุมการดำเนินงาน ๕ ด้าน คือ (๑) การขนส่งที่ยั่งยืนและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (๒) การใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ และการใช้พลังงานทางเลือก (๓) การจัดการขยะและการบำบัดน้ำเสียอย่างมีประสิทธิภาพ (๔) การวางผังเมืองสีเขียว และ (๕) แนวทางการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยมีองค์การความร่วมมือระหว่างประเทศของญี่ปุ่น (Japan International Cooperation Agency; JICA) ให้ความร่วมมือทางด้านเทคนิคเพื่อการจัดทำแผนแม่บทกรุงเทพมหานครว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พ.ศ. ๒๕๕๖-๒๕๖๖ ร่วมกับกระทรวงต่างๆ ของไทย และผู้เชี่ยวชาญจากเมืองโยโกฮาม่า ประเทศญี่ปุ่นซึ่งได้ดำเนินการแล้วเสร็จเมื่อเดือนกันยายน ๒๕๕๘ แผนแม่บท ฯ ฉบับนี้ใช้เป็นกรอบการทำงานของกรุงเทพมหานครเพื่อมุ่งสู่การเป็นเมืองคาร์บอนต่ำที่พร้อมรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ อันเป็นประโยชน์กับประชาชนโดยตรง โดยได้มีการคาดการณ์ว่าหากมีการดำเนินงานตามแผนแม่บทฯ นี้ อย่างเหมาะสม คาดว่าจะมีการปล่อยก๊าซเรือนกระจกอยู่ที่ ๔๖.๔๔ ล้านตันคาร์บอนไดออกไซด์

หรือเทียบเท่า...

หรือเทียบเท่า หรือคิดเป็นการลดลงของการปล่อยก๊าซเรือนกระจกร้อยละ ๑๓. ๔๗ ของปริมาณคาดการณ์ การปล่อยก๊าซเรือนกระจกในปี ๒๕๖๓

การประเมินผลการดำเนินการตามแผนแม่บทกรุงเทพมหานครว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พ.ศ. ๒๕๕๖ - ๒๕๖๖ ถือเป็นสิ่งสำคัญ ทว่ากรุงเทพมหานครยังขาดบุคลากรที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และมีประสบการณ์ในเรื่องดังกล่าว จึงได้จัดทำข้อเสนอเพื่อขอรับความช่วยเหลือจาก JICA อีกครั้ง โดยกรุงเทพมหานครได้รับการสนับสนุนจาก JICA ในการดำเนินโครงการเสริมสร้างศักยภาพองค์กรเพื่อการดำเนินงานตามแผนแม่บทฯ ซึ่งมีการลงนามในบันทึกข้อตกลงความร่วมมือเมื่อวันที่ ๓๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๐ โครงการนี้มีระยะเวลาดำเนินการ ๕ ปี และมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการดำเนินการตามแผนแม่บท กรุงเทพมหานครว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พ.ศ. ๒๕๕๖ - ๒๕๖๖

ผลลัพธ์ของโครงการประกอบด้วย

๑. การจัดการในระดับองค์กร เพื่อการดำเนินงานตามแผนแม่บทฯ ที่เกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพ

๒. การเพิ่มศักยภาพในการวางแผนและการดำเนินงานสำหรับกิจกรรมลดผลกระทบและการปรับตัวภายใต้แผนแม่บทฯ ที่มีความสำคัญ

๓. การพัฒนาศักยภาพในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนแม่บทฯ

กิจกรรมการดำเนินงานภายใต้โครงการประกอบด้วย

๑. แลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับการจัดการในระดับองค์กรว่าด้วยนโยบายการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและองค์ความรู้เกี่ยวกับการวางแผนและการดำเนินกิจกรรมการลดผลกระทบและการปรับตัว(การแลกเปลี่ยนความรู้หมายความรวมถึงทั้ง ๕ สาขาภายใต้แผนแม่บท: การขนส่ง พลังงาน ขยะและน้ำเสีย การวางแผนพื้นที่สีเขียว และการประยุกต์ใช้) โดยผ่านทางกรฝึกอบรมและสัมมนา

๒. วางแผนและดำเนินกิจกรรมที่ได้รับการจัดลำดับความสำคัญภายใต้แผนแม่บทฯ

๓. รวบรวมและสร้างการสื่อสารบทเรียนจากการดำเนินการกิจกรรมสำคัญภายใต้แผนแม่บท

๔. สร้างและควบคุมหลักสูตรการฝึกอบรมสำหรับการตรวจวัด(Measurement) การรายงาน(Reporting) และการทวนสอบ (Verification) สำหรับภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยหลักสูตรประกอบด้วย การประเมินผลสมรรถนะของผู้เข้ารับการฝึกอบรม รวมถึงการตอบกลับจากผู้เข้ารับการฝึกอบรมในรูปแบบของการประเมินหลักสูตร

๕. แบ่งปันความรู้เกี่ยวกับการติดตามและประเมินผล (Monitoring & Evaluation) ของการดำเนินนโยบายการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศผ่านการฝึกอบรมและสัมมนา

๖. ศึกษาระเบียบวิธีสำหรับการติดตามและประเมินผล รวมถึงการตรวจวัด การรายงาน การทวนสอบปริมาณก๊าซเรือนกระจก สำหรับแผนแม่บทและกิจกรรมของแผนแม่บท และพัฒนาพร้อมนำเสนอกระบวนการและแนวทางสำหรับกรุงเทพมหานครในฐานะที่เป็นรัฐบาลท้องถิ่น เป็นต้น

กลไกการทำงานกรุงเทพมหานครร่วมกับ JICA ได้แต่งตั้งคณะกรรมการกำกับและประสานงานร่วม การดำเนินงานโครงการเสริมสร้างศักยภาพองค์กรเพื่อการดำเนินงานตามแผนแม่บทกรุงเทพมหานครว่าด้วย

การเปลี่ยนแปลง...

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พ.ศ. ๒๕๕๖ - ๒๕๖๖ (Joint Coordination Committee; JCC) เพื่อกำหนดแผน กำกับดูแล ให้คำปรึกษา แนะนำและติดตามความก้าวหน้าของแผนการดำเนินงาน เพื่อให้การดำเนินโครงการเสริมสร้างศักยภาพองค์กรฯ เป็นไปด้วยความเรียบร้อย โดยคณะกรรมการชุดนี้จะแต่งตั้งคณะทำงานอำนวยการขับเคลื่อนโครงการเสริมสร้างศักยภาพองค์กรฯ (Working Group) เพื่อกำหนดแนวทางและควบคุมการดำเนินงานตามแผนการดำเนินงานฯ ของโครงการฯ และแต่งตั้งคณะทำงานด้านวิชาการเฉพาะด้าน ทั้ง ๕ ด้าน (Task Force) เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านเทคนิคในแต่ละด้านที่เกี่ยวข้อง โดย JICA ได้ส่งผู้เชี่ยวชาญระยะยาว (Long-Term Expert) จำนวน ๒ คน มาประจำที่สำนักสิ่งแวดล้อมกรุงเทพมหานคร และได้ส่งผู้เชี่ยวชาญระยะสั้น (Short-Term Expert) จำนวน ๘ คน สนับสนุนการดำเนินงานตามโครงการ รวมถึงผู้เชี่ยวชาญและพนักงานชาวไทย ซึ่งเป็นไปตามกรอบความร่วมมือ

ความก้าวหน้าในการดำเนินงาน

การประชุมคณะกรรมการกำกับและประสานงานร่วมการดำเนินงานโครงการเสริมสร้างศักยภาพองค์กรเพื่อการดำเนินงานตามแผนแม่บทกรุงเทพมหานครว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พ.ศ. ๒๕๕๖ - ๒๕๖๖ ครั้งที่ ๑ ได้จัดขึ้นเมื่อเดือนมกราคม ๒๕๖๑ โดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือการวางแนวทางการคัดเลือกโครงการ/มาตรการต่างๆ ภายใต้แผนแม่บทด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศฯ มาดำเนินการประจำปีร่วมกับงานประจำของหน่วยงาน ซึ่งกรุงเทพมหานครได้พิจารณาคัดเลือกโครงการที่มีความสำคัญเร่งด่วนภายใต้การให้ความร่วมมือทางเทคนิคจากผู้เชี่ยวชาญของโครงการ

สำหรับการประชุมคณะกรรมการกำกับฯ ครั้งที่ ๒ ที่ประชุมได้ให้ความเห็นชอบผลการคัดเลือกโครงการที่มีความสำคัญเร่งด่วนภายใต้แผนแม่บทกรุงเทพมหานครว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พ.ศ. ๒๕๕๖-๒๕๖๖ ทั้ง ๕ ด้าน รวมทั้งสิ้น ๔๑ โครงการ ประกอบด้วยด้านการขนส่งที่ยั่งยืนและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม จำนวน ๕ โครงการ ด้านการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพและการใช้พลังงานทางเลือก จำนวน ๒๐ โครงการ ด้านการจัดการขยะและการบำบัดน้ำเสียอย่างมีประสิทธิภาพ จำนวน ๖ โครงการ ด้านการวางผังเมืองสีเขียว จำนวน ๖ โครงการ และด้านแนวทางการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ จำนวน ๔ โครงการซึ่งโครงการที่ได้รับการคัดเลือกส่วนใหญ่เป็นโครงการที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณจากกรุงเทพมหานคร หรือเป็นโครงการที่ไม่ได้ใช้งบประมาณ

นอกจากนี้ภายใต้โครงการได้มีการจัดการฝึกอบรมให้กับเจ้าหน้าที่ของกรุงเทพมหานคร ณ เมืองโยโกฮาม่า ประเทศญี่ปุ่น ในเดือนพฤษภาคม ๒๕๖๑ เพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับการเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินการมาตรการลดผลกระทบและการปรับตัว โดยการระดมทรัพยากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อช่วยลดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและเตรียมพร้อมในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

การดำเนินงานขั้นต่อไป

กรุงเทพมหานครจะดำเนินการทบทวนผลการดำเนินงานแผนแม่บทฯ ระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๕๖-๒๕๖๐) เพื่อการปรับปรุงการดำเนินการแบบองค์รวม ในเชิงปริมาณและคุณภาพของการดำเนินการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและการปรับตัว ทั้งในภาพรวมและการดำเนินการในแต่ละด้าน และเพื่อให้

การดำเนินการ...

การดำเนินการทบทวนผลการดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ คณะผู้เชี่ยวชาญภายใต้โครงการจึงได้จัดให้มีการฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้สามารถติดตามและประเมินผลโครงการ (M&E) เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามแผน โดยรวบรวมรายงานที่แสดงตัวชี้วัดพื้นฐาน และตัวชี้วัดเมื่อจบโครงการ/มาตรการ ในภาคส่วนต่างๆ เพื่อติดตามมาตรการด้านการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกแต่ละภาคส่วน

สิ่งที่คาดว่าจะได้รับการฝึกอบรมและการทบทวนผลการดำเนินงานจะทำให้เกิดการพัฒนามาตรการ/โครงการต่างๆ ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว การพัฒนานี้รวมถึง การเพิ่มภาคส่วนปฏิบัติการส่งเสริมด้านการจัดโครงสร้าง เป็นต้น